

—Այդ բանը պատահեց յանկարծս
կիւ գիշերը: Պ. Վարամբոն և տիկինը

խաղի նախում է, ինչպես մեր մեջ է գլխիսները, միսիներ-քարտիչները սուտ մարդարենիք և սուտ առաքելա ներք ամենայն միջոց գործ են զնու բաժանմունքներ՝ զոյի առանց այն էն բաժանած հայերի մեջ («Մշակը» նաև սչինչ մնաց չի տեսնում այդ գործող դուրժեան մեջ, հաւատացած լինելով որ, եթէ մի մարդուց միւր կտրիճ դարձեալ այն միւր այդ մարդունէն և ուրիշին չի կաշկիւ բայց մոռանում է որ կտրած միւր կը հտորի որ միայ կտրելով հիւանդութիւն է պատճառում, նրան նուազեցնում է կտաճան չը կայորք եթէ մի հայ չուտարւա կան կրօնը փոխի՝ նա զրաւով հա յովելինը չը կորցրից, որ նա դարձ եալ հայ է բայց լնողըը: նրանում է, թէ ինչ հարկաւորութիւն կայ մի կը լի թիւլ տալ խաղիւաններին հանդէս դուրս գալ և հաւատարմութիւն քա թողել: միթէ մենք այդ բանին աւտարբութեամբ պիտի նայենք, այլ խաղբաններին պիտի համբերենք և վերջապէս միթէ մեր լնութեամբ պի տի աւաւել ևս առիթ ապնք գրանդ գործ զնել անմիջ գոհնք որսալու հարկաւոր չէ արդեօք ընդդիմութիւն ցոյց տալ հայ հոգեվաճառներին և պախարակել գրանց խաղիւան գոր ժուէնութիւնը: Այսպէս են անում «Են դուն» ու «Նոր-Գար»-ը: Այս կետից քննելով դուրս է գալիս որ ոչ թէ «Նոր-Գար»-ը կամ «Մեզուն» ներդա միտ չեն և ոչև կրօնական համբերու թեան որում այլ ընդդիմադաւա ընանք ցանկանում են, որ ամեն մէկը մնայ այն կրօնի մեջ, որ ինքն է ու դուր և որի սրբութեան մեջ, նա հա մտուած է և ոչ թէ ստիպումը և ա նազնիւ միջօրններով բազմանցել հաւատակիցներ, թիւր, իսկ «Մշակի» վարարներմբ դուրս է գալիս որ ու է հակառակում ներդաժանութեանն սուրն, սպառաւոր հանդիսանալով այդ աւետարանի անհաւատարմ ծառանե րի ուղղութեան, բացի սրանից, հաւատաւով որ հայ կաթողիկէները, հայ բողոքականները, մինչև անգամ հայ ինքնակազմականները դարձեալ հայ պիտ մնան, իրականումն հայ չեն, հայ չեն ոչ թէ նրա համար, որ նրանք կրօնը փոխ լինելով բողոքովի դաւալել են մի-

արդէն քնել էին՝ Ազմուկ չամիւռու համար, եւ մնացել իմ սնկեակիլ առաջ սանդուխի վերի արձակ տեղում, եւ այստեղ մէկ մամուկի վիտխարէն, եւ աշխարհ բերի երկուսը։ Նրեակայեցէք դուք, պարոններ, որ այստեղ էք դրուելու, իմ սարսափելի դրուկիւնը։ Միայնակ... զիչեղով... երկուքից ցախի մէջ... յանկարծ կելու մամուկը, մէկը վիտխարէն։ Եւ նրանց զրի իրար կնդրել անկողնիս վերայ՝ վա՛, երկու մանուկ... բայց արդեօք կարող եմ երկու մամուկ պահպանել, ամէնը միայն քսան Փրանկ վաստակելով։ Դէ՛, ասացէ՛ք, կարող էի արդեօք։ Աճկին մի կերպ զրկանքնեի քաշելով պահել դուրձնու կարելի էր, բայց երկուսը— ոչ մի կերպ չէր կարելի։

Յոռահատուկ խնից զուլաս ոկեց պտտուել... Ոչէնչ չեմ իմանում... չգիտեի որն ընտրեմ... Էս բուրբովն խեղքեւ կըցրել էի։ Ահեքնապարս երկուսին էլ լարձի տակ զրի... ասի ինչպէս կարող էի երկու մանուկ պահել պահել։ Իսկ ինքս պարկեցի քարձի վերայ։ Ահնէ արշապոյտ բացուելը մի զուլա իմաստւում եւ հեծեծում էր անկողնիս վերայ, հաւանական է, որ նրանք բարձի տակ աննշացել էին։

Երբ լարբովն լոյսը բացուեց, վերջերի նրանց ձուլքս իմաց տաղուկից, մտայ ազարակը՝ աշուտ լաւով փորեցի, եւ իմաքցի նրանց հողի մէջ ամբարան խոր, որքան ուսմ պատուելու բարից ցուցիտ, որպէս զի նրանք իմ աղաւնիներս, չը կարողանային իրար

զանգից» (Վեդուն) և «Նոր-Գարուն» երգիչ
չեն ցանկացել, որ այդ մեր եղբայրս
կիշները մեզ հետ յարաբերվելուն չու
նենան, մեր մէջը խառնուեն, մեր ու
բախտութեան ու արտառնութեան մասին
կիշ չը լինին... ոչ, եւ ըստորովն հա
մարդած են ոչ (Վեդուն), ոչ «Նոր-Գա
րուն» սկզբից ասած չեն այդ և ոչ կա
սեն, Նրանք միշտ ցաւելով խօսել են
այդ լանի մասին, վշտ են յայտն
որ մեր կրօնափոխ եղբայրները ընդ
հատուելով մեզանից կրօնով, հոգով
ընդատալած են, սրտով չէ հեռաւոր
են միզանից, Այսօր սա շատ ցաւա
ն է, բայց իրողովուն է, Հասկանալով
է, որ սրա պատճառը հայադաւան հա
ցերը ոչ եղել են, ոչ են և ոչ կը լ
նեն, սրա պատճառը հենց իրեն
կրօնափոխ հայերն են, որ կրօնը փ
խելով հոգով ու սրտով ըստանված են
մեզանից... ոչ, ինչէ, եթէ միշտ
քաժանաւոր... թշնամութեան դէմը
ըռնում զէպլ մեզ, թշնամութեամբ
փարվում են և խորթ աչքով են նա
յում մեզ վերայ, Կարող եմ ասել, որ
հայ կրօնափոխները առասել թշնամու
թեամբ են մեզ հետ փարվում, քան
թէ օտար ազգերը, Սրա ապացոյցն
չատ կան և շատ են եղել, Այս է ա
նա պատճառը, որ «Վեդուն», էլ «Նոր
Գարուն» էլ միշտ ընդդէմ են եղել կր
օնափոխութեան զազափարին, ընդդէմ
են եղել մեր մէջ կրօնները բազմաան
նալում, ընդդէմ են եղել մանաւանդ
եղբայրների ու միաբնակների կործա
նողներ ընթացքին՝ հակառակ Մշակե
լունքը ընթացքին, Հասկանալով է նա
ն, որ եթէ մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատելով կ'ա
տէ այդ եղբորը, կը հրաժարուին նրանի
ն ոչ թէ եղբայրութիւն, այլ և ծանո
թութիւն, ոչ կամենայ ունենալ, Այդ
պէս է և մեր դրսեւորները, եղբայր
ութեւն մի մարդու չարութեամբ
համոզեն, որ նրա եղբայրը նրան ու
րում է կոպտուել կամ նրա սոսա
ցւածքին տիրաւոր նա ատել

հետ խոսել իրենց մօր մասին, եթե
միայն մոռեալները խօսում են։ Ար-
դեօք կարող եմ այդ բանն իմա-
նալ։ Յետոյ վերագառնալով սննեակա-
պարկեցի անկողնում, բայց այնպէս
վառվար էր դուրսիւնն, որ չէի կա-
պողանում ոտի վերայ կանգնել։ Բժիշկ
հարկութիւնն, սա իմացած բանը ինչու-
մըն էր։ Ահա՛ւա՛նքն, բոլոր ճշմարտե-
թիւնը, պ. պ. դատաւորներ, Աթա ինչ
կամենում էք արէք ինձ, ես բոլորի
համար էլ պատրաստ եմ։

Դատաւորները չգիտէին, ինչպէս ա-
նհն որ լացները պահեն, ճարահատու-
նել էին, բոլորովին ճարձպտուն
չէին հասնում իսկ հասարակութեան
մէջ գտնուող կոնայքը հեծկլտու-
նէին։

— Բայց որտեղ թաղեցիք միւսը
հարցրեց նախագահը։

— Գուք որն էք գտել, հարցրեց մե-
ղաբեկալը։

— Ան...այն...որ (կանգաւանելի) ասի-
լոյի մէջ էր։

— Հաւանքայ, Միւսը որոնցեք ջըր
հորի մօտեցրում մորթիւնքի մէջ։

Եւ նա այնպէս աստուիկ սրտեց լա-
հեկեկալով, որ բոլորի սրտերը մեղը-
տաքեց։

Սրբալոյ Բողալի Պրիւղանին արդա-
բայրին։

Ս. Բաժալ.

Թարգ.

սո՛վ է՝ սուգում, որ իրենց վարդապետ
 ներսն էլ այս են ցանկանում, որան՝
 առելի ու առելի պաշտպանում են այ՝
 զգացմունքը ու ամբասցնում են՝ այ՝
 յարարերութիւնը քաջակրօնութիւնը
 պանաթիօն (Վշակ) ից: Միթէ հարկաւ
 է օրինակներ բերել...այդ յայտնի
 ամենին մտաբերենք Ախալքախի հա-
 յարիօււր իրախօսների վէճը, Աղարեա-
 պատրիարքի բացակայութիւնն Ներսէ-
 պատրիարքի: Թաղման հանդիսին Հա-
 տանանների դրօժքերը պատաս: Ա-
 մբրխանովի քարոզութիւնները, Ան-
 րիկ վարդապետ գործերը, Մտաբե-
 րները, սր Թիֆլիս քաղաքի քաղմամբի
 հայ, կաթողիկոսներ իրենց համար մի
 եկեղեցի էունեն, որտեղ կարողանա-
 իրենց լեզուով ազօրեյ է ժամատա-
 ցութիւն կատարել, մտաբերենք, որ
 հայ-քաղաքականներ գերմանացի պա-
 տրիսների մօտ են յաճախում ունըան
 իրենցցին դնում: մտաբերենք, որ կաթո-
 լիկ հոգեւորականութիւնը ազգերէն (ս-
 աղգ) բաժը գործածել, մտաբերենք,
 վերջապէս, որ մեր այլադաւան եղ-
 բայները չեն ցանկանում ազգային
 գործերի մէջ խառնվել, խալ հայ-բո-
 ղոքականները հայ բառ լսելով ծանա-
 ծում են ներսը:

Միթէ՞ (Սիւղուն) ու (Նոր Գար)-
 ուրախ չեն լինիլ որ այդ յայտնա-
 իրողութիւնները չը կատարուին, ո-
 մեր բոլոր այլադաւան հայերը սիրո-
 ւ մխարանութեամբ, մի զգացմուն-
 քով խմբուին... Նրեքք ոչ մի հա-
 լրագիր այդպիսի այլանշաղկ ցանկ-
 կութիւն յայտնած չէ և չի կարող
 յայտնին, Սիւղեքք միզ և մինք է-
 ձեզ կը սիրենք... մենք ձեզ սիրու-
 ենք, բայց դուք մեզ առում էք, ան-
 ինչունն է բանը, Ուզում էք հա-
 տատութիւն... քանի կամենաք, Ոչ մի
 հայադաւան հայ հակառակ չէ և չի
 կարող լինիլ, եթէ նրան օգնանք
 հանդիսանայ հայ-բողոքականը կա-
 ճախ-կաթողիկոս իւր գործերում... բայց
 ո՞ր այլադաւան հայն է հանդիսա-
 ցել մեր պաշտպանը, մեր ցառակիրը
 ո՞վ է մատնացկել մեր խղիլներեն
 ո՞վ է համարել անկեղծութեամբ մեր
 դրօժերի յառաջդրութիւն: Նկէ՞ք
 օգնեցէ մեզ և մենք ձեզ ընդդ-
 մութիւն չենք զոյց տալ, միայն ա-
 յապարհապարհ իրաւունքով:

հենց էլ կեղծասիրներ շատ ունենին։
մենք անկեղծների հաթկառորութիւնն
ենք զգուս։ Ով որ հայ է, թող հայ
լինի, քաղը հաղով սրտով, զգացմունք
ներով, խոյ տիւրէ հայ, եկեղեցին, հայ
կրօնը, հայ եղբայրներն, հայ սովոր-
ութիւնները, որոնք հայութեան
պահպանիլուն նպաստում են... ոչ
մի լրագիր հակառակ չի լինիլ այս
պիտիւնքին հայ աստաներու, իսկ ոչ
որ ասում է մեր կրօնը, մեր եկեղե-
սին, մեր ազգային սրբագործած ասան-
քութիւնները, մեր ազգային յատկու-
թիւն սովորութիւնները... նրանք հայ
չեն կարող կոչուել։

Այժմ դառնալով վերոյիշեալ հայ-կա-
թօլիկ (Վշակի) նամակագրին, խոր-
հուրդ կուտամ նրան եղբայրաբար
լաւ կարգաւ (Վեղում)՝ ճշոր-ճարա-
ւ միւս հայ լրագիրները, իսկ իժէ կար-
գում է, թող ուշադրութեամբ կարդա-
ն և հատկանշ նրանց ասածը, որ չը
գաշխակէ պարզամիտ միամիտներին,
իսկ իժէ ուզում է մարդասիրել նը-
ման նեղագութիւն գործ դնել ու թող
դիչել միամիտների աչքերում, թող
լմանայ, որ նախ և առաջ իրեն է
խաբում, Նա կարող է այդպէս
վարուել միայն ետտէր և փռասմել հրա-
պարակալստիների հետ, որոնց համար
գովասանքը բարձր է ամեն բանից, Ա-
ռուսէ, հաղաբարպատիկ սուսաւել լաւ կա-
նէ այդ պարունը, որ քարոզի կողարդ այ-
լապառն խաւարաբնի հայերի և նրանց
հոգեւորականութիւնն զլխին թող հա-
մուրէ նրանց, որ հալապառն հայերի

Զեղույթ պատճառ չեն տուել նրանք
 բաժանուհեւոյ իրենցից, այլ նրանք
 մեզանից հետացել է ամեն իւրաք
 խառնում են անդունդ փորել մեր մէջ
 թող համոզէ, որ մենք ուրախ ենք նր
 րանց եղբայրութիւնը ճանաչելուս բայ
 նրանք են, որ մեզ չեն տուում ճանա
 չել թող ճամոզէ, որ մենք նրանց բա
 րեկամ ենք, իսկ նրանք մեր թշնամի
 թող վերջապէս համոզէ, որ միշտ մ
 խիթարութեամբ և բերկրութեամբ կ
 լանք նրանց յառաջադիմութեան լու
 րերը և բաղկատարած կընդունենք ն
 րանց մեր մէջ, եթէ որ նրանց ղեպ
 անձները անկելով են մեր բոլորիս վ
 րաբերութեամբ:

Նա է:

ԹՂԹԱԿՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՂԱՐՍ, 11 մարտի. — Իւրաքանչիւ
 տարի գլխաւորապէս ձմրան ժամ
 նակ Ղարսի չրջակայ գիւղերի բն
 կիւններից շատերը գալով քաղաք, ղ
 մում են տեղույ վախճառուներին
 զանազան պաշտատկան միջոցներ զոր
 ղելով, վեր են առնում վերջինների
 փոխառութիւն մի յայնմ զումար
 որի վերայ և բարդելով վաշխառու
 պահանջած յիսուն տոկոսը, տալիս են
 նրան նստարկուսով վաւերացրած մուլ
 հակ:

Տեղւոյս վաշխառուները նախապէ
 ցուշակեւով գիւղացու անապահով ա
 պաղան և հաստատ համազուած լինե
 լով որ իրենց պարտապանները յամ
 նայն ղէպ չեն կարգ չմուրհակ ժա
 մանակամիջոցը լրանալուն պէս ճշտ
 թիւմը վճարել իրենց պարտքը, և
 սրպէս զի իրենց տոկոսով տուած ան
 նախ գումարները ամենակարճ ժամ
 նակում հասնին պատկառելի դումար
 չեն բաւականանում միայն մուրհ
 ակով այլ մի և նայն ժամանակ պա
 հանջում են իրենց պարտապանների
 մի առանձին թուղթ ևս, այն մաքու
 ր եթէ պարտապանը մուրհակի ժամ
 նակը լրանալուն պէս չը վճարէ իւր
 պարտքը՝ այդ ղէպբում էր վճարի յո
 ցուտ փողաւիրով մի որչափալ դու
 մար տուգանք: Նրանց նախատեսու

բել պարտքերը մեր վաշխատուն խնդրի ներկայացնելով իւր ձեռքում ունենացած մուրհակը և ասած թողի՛ր դատաստանատուն, պահանջ է բաց անում իւր պարտապանի վէժ մի այն պիտի գումարի, որը զիւղացու վերառած պարտքից ասում անգամ աւել է լինում։ Գիւղացին նոր և գզում լըւարած սխալ քայլը, բաց ինչ ոգետապատուելու ոչ մի հնար չունի, իւր ասուած մուրհակը և թողի՛ր կաշկանդում են նրան և անելանելի վիճակ մէջ զցում։ Օրէնքը վճռում է պահանջել պարտապանից դանդատում գումարը, բայց պարտապան—գիւղացին բէ մի միջոց չունի, ինչ աղբիւրից վրձարէ այդ պահանջը։

Վաշխատուն է տեսնելով, որ յիշախ իւր պարտապանը անկարող է այժմ վճարել իւր պահանջած գումարը, զիջանում է պարտապանի աղաչանքներն և իբրեւ բարեխարոթիւն բաղդելով դատաստանական ծայտքը և տոկոսը իւր պահանջած գումարի վրայ, վերադնն առնում է իւր պարտապանից առանձին մուրհակ և իւր պահանջը յետաձգում, համոզուած է լինելով, որ երբ և իցէ կը ստանայ իւր պահանջը միայն եռադարտիկ և քսաննադարտիկ շահնիցողութեամբ, բայց ինքզ պարտապանը հաղիւ իւրաքանչիւր տարուայ հապանելի հապլին տոկոսը կարողանում է վճարել, այն եւ իւր գեղարդառանի ընթանից կտրելով իւրեւրը ո՛րտեղի վճարէ։ Կնչալ ! ապահովում գիւղացու նուշալ !

վիճակը, ոչնչով, այդ է պատճառը որ նրա վեր առած պարտքը աճելու աճում է և դառնում ժառանգական ընթերցողներից ով որ մասամբ չէ տարբերում է վաշխառածներին և զի դաշինքն էր կեսնարով անշուշտ կը համոզվի ասածներին վերաբերութեամբ իսկ եւ հաղապարհոր փաստերը կարող են ներկայացնել ընթերցողին այդ մասին, որովհետեւ մեղանում այդ տեսակ տխուր երեւոյթները սովորական բաներ են:

Ընթերցողի համար զուցէ հետաքրքիր լինի իմանալ Թէ ինչն է զըստ դո՛ւ զիւղացուն հայդպիսի անարտաբանութիւն պարտք վեր առնել և յետոյ յաւիտեան նրա սակ ճնշուել: Փարս

իր անտող գիւղացիներէց մեծ մաս
 իրենց որդւոցը նշանադրելու միջոցով
 են անում այդ պարտքերը, որպէս զ
 իրենց հարսնացուի հօրը «բաշխու
 ւորուած հատոյթը տան, որի գումար
 150—300 մանեթի է համարու» մե
 կողմերում, այսպէս գիւղացին ոչ մ
 ժամանակ չի կարող իւր որդւոյն ն
 շանադրել, որովհետեւ առանց «բա
 շխու»-ի գիւղերում աղջիկ չեն տալի
 իսկ քաղաքացին էլ իւր աղջկիւր գիւ
 ղացուն չի տալ։ Ուրեմն ինչ անի գիւ
 ղացին ի հարկէ մի հերպա ճար
 ճօր պէտք է անի, փող գտնի և ուր
 հայր նշանադրէ Այսօր իւր գրանց
 գիւղացուն ինքն է տալիս «բաշխու
 ժադը իւր աղջկիւր ուղղով ինքը կառ
 նի նոյնը, ուրեմն նրանց կարծիքը
 ան մի փոխհաց է» և որանշարու է
 տեղիք չունին այս սովորութեան գէշ
 չը նայելով որ հարսանեաց ժամանակ
 ինչն այս «բաշխուղի» վերաբերութեան
 երևան է, զգլխու անգործ վէճեր կը
 սխմեն և տուր ու գործողներ և այ
 բոլորը միայն այն պատճառով, որ
 նորահարը վճարուած «բաշխուղի» համե
 ժատ րաժմիքը չունի։ Որպէս միջո
 այս անախարդեղութիւն յառաջն առ
 նելու հողերը քարքարոտն իշխանու
 թիւնը թէ՛ն և պտտութիւն է գիւղերը
 զործառնանքի և քահանաներին ու
 նրանք չը տան պտակի յայտարարու
 թիւն այն նշանադրութեանիւր, որոն
 ծնողները ստացած են միմեանցի
 «բաշխուղ» ասած հատոյթը, սակայն
 ցաւօք արտի պէտք է խոտտովանե
 թ մեք կողմերում այդ կարգապարտ
 որման հեղեղն անգամ չը կրնա Անխար
 ժամանան ինչիւր ասես որ չէ անում
 քահանան պտակի յայտարարութիւն
 գրելու ժամանակ իրհասոյթից մի քան
 մանեթ տակի անոսաւով, ներմուծու
 է իւր յայտարարութեան մէջ հեղեղ
 ւեալը եւ «էիւր ինչ արդիւք վանե ա
 ժանտութեան սոցա ի կողմանէ «բա
 շխու» կոչեցեալ հատոյթիւն և գրանց
 տեղիք տալիս ժողովրդի մէջ ազդեա
 տութիւնը զօրանալուն անհաշիւ
 Ղարս գումարի Բաշխուղ գիւղի բը
 նակիչները մի քանի տարի է որ վա
 րակուած են «սիֆիլիս» կոչուած հի
 ւանդութիւնով։ Կառավարութիւնը որ
 պէս մի միջոց այդ ցաւի առաջն
 նելու կարգադրել էր, որ այդ գիւ
 ղում նշանադրութեանին առանց բը
 ժչիկ վկայականի արգելին ամուսնա
 նալու այս մասին և տեղեկութիւն
 տրուած էր պատշաճապէս իշխանութիւն
 նից տեղւոյն քահանաներին։ Բայց
 ինչ է դուրս գալիս։ Մօտ օրերու
 զատականան թիւիչը այդ կարգադրու
 թեան համաձայն այցելու է իշխա
 գիւղը և քննելով ամուսնանալ ցանկ
 կացողներին, բոլորին էլ գտնում է
 վարակուած ինչեալ ախտով հետեա
 պէս և չի տալիս ամուսնանալու վը
 րապահան։ Բայց մի երկու ժամից յե
 տոյ հաւանաբանում է, որ իւր քննա
 վարակութեանը իւր այցելութիւնը
 մի քանի օր յառաջ տեղւոյն քան
 նանիւր պտակել են։ Յարգելի բժշկի
 այս օրինադրանքովեան մասին գի
 կւցումն է տուել տեղւոյն առաջնոր
 թին։

Այս դէպքի հետեւեալ մանրամասնութիւնք մեր գիւղացիներէ ընդհանուր պարագայումնքը սովորութիւնք և վարք ու բարքը խոտանում եմ գրել հետեւեալ նամակովս:

Մ. Պ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՍՊԱՆԻԱ. «Հոն» Լրագրի Մարտի 1-ին թիւիցը Սպանիայի գործերի դրու. թեան մասին գրում է հետեւեալը. Սպանիան ներկայումս մեծ ճգնաժամի մէջ է, որը մօտիկ ապագային վերապահ է սպառնում: Բոլորի փրկութեան յոյսը երկտասարդ թագուհին է, սակայն նա էլ յղի է: Իսկ Քրիստինէ թագուհին վաղօրօք ծննդականութիւնից յետոյ սաստիկ տկար է: Գործերի այս տեսակ խառն դրութեան ժամանակ ամեն տեղ դաւադրութիւններ են լինում: Ինչպէս օրինակի համար Մալագան, Կորդովայում և Սիվիլում Միւս կողմից ապստամբութիւններ են յարուցանում: Կարլոսի և Նախկին թագուհի Իզաբելլայի կուսակցները Գիւնեաներում և սրճարաններում Կարլոսականների գործակալները հիւրասիրում ու պատվում են ժողովրդին և ցրվում են նրանց Գոն-Կարլոսի պատկերները: Դաւադրութիւնը մուտք է գործել մինչև անգամ և արքունիքը: Հասարակական կարծիքը այդ բոլոր բաներում յանցաւոր է համարում հերցոգ Մոնպասիէին: Այս միայնակ գործունէայ թագաւորուհու անձն է այդ թշուառ ընտանիքի մէջ, որը բաղկացած է միայն կանանցից և երեխաներից: Զարմանալի է, որ հերցոգ Մոնպասիէն պ. Զօրիւնայի համար մի վախճանող խրատելիակ է: Այս երկու հակառակորդները դուրս են գալիս կրօնի ասպարէզը պատրաստի շանտաճով: Այս երեքը յեղափոխական բացարձակ դաւադրութեան դէմ հերցոգը գործ է դնում քաղաքական ինտրիգներ, որոնք յաջողութեամբ կը պատկուլին, եթէ ինստիտուցիոն թագուհին աղջիկ ծնէ: Այդ դէպքում Իզաբելլա թագուհին կը հաշտուէ իւր ամուսնու հետ: Իսկ նրա զանից հրաժարուելու ակտը առաջուայ պէս կորած կերեայ Գոն-Անտոնիօն էլ կարող է յայտնել զանի վերայ իւր իրաւունքները, եթէ նրա հայրը կարողանայ ձգտել իւր կողմը պարզամտական մեծամասնութիւնը: Աւելացնում են թէ այդ պլանը կը լինէր ոչ թէ միայն մի առհմական ինտրիգայ, այլ և մի բարձր քաղաքականութիւն: այն ինչ իւր հակառակորդ Մոնպասիէն-հուրուած Գերմանիային Պ. Զօրիւնայի կարող է շատ վտանգաւոր լինել, եթէ կարողանար չընդապառել իրեն հասարակապետական բոլոր ոյժերովը, Բայց դժբաղդաբար նրա Սիլի հայրենիքում միապետական երեք կուսակցութիւնների (Կարլոսական, Իզաբելլեան և Քրիստինեան) շարքում կան և երեք հասարակապետական կուսակցութիւններ, այն է՝ պոսիթիւականները, որոնք ունին իրենց պետ երեքի ճարտարան և զօրավար Կատոնելարին: Փեղերականները, առաջնորդութեամբ Պի-Մարգարիտ, որը Պրուզինի նախկին կուսակցիցն էր և յաղաջողէմները, որոնք անմիջապէս հնազանդում են պ. Զօրիւնային: Հասարակապետականների մեծ մասը զօրապետներ և առաջնորդներ չունեն և շատ դուրի է գիւնդարական կարգապահութիւնից: Թէ և պ. Զօրիւնայի, իրեն աքսորեալ քնակովում է Ֆրանսիայում սակայն նա հոգի է ալք բոլոր շարժողութեան: Այդ ճարպիկ հասարակապետականը

գիտէ, թէ ինչպէս խրախուսէ, ոգևորէ մարդոց և հաշտեցնէ խռովարար խառնուրդի հետ: Նա չի բաւականանում միայն հասարակապետական ֆրանկոնիքի վերայ ներգործութեամբը, այլ աշխատում է նաև դրաւոր իւր կողմը և այն յառաջողէմներին, որոնք Պրիւմի մահից յետոյ, ուրացան նրան և միացան պահպանողականների հետ: Բայց հարկաւոր է իմանալ նաև այն, որ այդ Զօրիւնայի իւր ժամանակում կարծեսականներից, հասարակապետականներից և միապետական-յաղաջողէմներից (որին պատկանում էր և ինքը) Սպանիայի դէմ կազմակերպեց ազգային կողուած մի դիմադրող կուսակցութիւն: Ամէդէյի 1-ը վախճանալով այս դաշնադրութեան հետեւեալից, իսկոյն պաշտօնի հրաւիրեց Զօրիւնային և նրա ընկերներին: Ահա՛ այսպիսի խառն ու մեծուած դրութեան մէջ է ներկայումս Սպանիան: Ժողովուրդը սաստիկ չքաւորութեան մէջ է և պետական գանձարանը հետզհետեւ դատարկվում է: Այս տարուայ վնասը հասաւ մօտ 80 միլիօնի: Ֆինանսական միջոցները, կամենալով ծածկել այդ ֆլուստը, մոտադրուեցաւ ծախել արդուների անտաւանները, որոնք ոչ մի օգուտ չեն բերում, սակայն ժողովրդական ներկայացուցիչները ընդդիմացան միջոցների այդ դատաւորութեանը:

Սուսակիմից հաղորդում են, թէ Կաստիլիայի մօտ հաքէնների և սուլանցիների մէջ պատերազմ ծագեցաւ, որի ժամանակ վերջիններից սպանուեցան 550 հոգի: Օսման-Գիլման, երկու կըրելով հաքէնների յարձակումից, հին պատերազմի դաշտում ճամայում ութը հաւ թնդանութիւններով ամբողջ չինեց:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դաշնամուր-կարմիր եւ մեքենայ, իտալիայում հնարել են մի նոր երաժշտական գործիք: Այդ նորահնար գործիքը կոչվում է «դաշնամուր-կարմիր» (նոր դաշնամուր նուագող կինը կամ օրիորդը նուագում է Բետխովենի սոնատը, Շոպենի վալսը կամ մի ուրիշ բան, կարեմքեհան, որը մեքենայաբար միացած է և հաղորդակցութիւն ունի դաշնամուրի հետ, սկսում է կարել կանանց շապիկներ, օձիքներ, թնդանքներ և այլ տեսակ սպիտակեղէններ:

Բաւարական գեղջիկները, ինչպէս հաղորդում է Միւնխենի Լրագրից, մինը հանաք անել չեն սիրում երբ երկտասարդներից մինը իւր չափազանց սիրահարական ձևերովը զայլույթ կամ ձանձրութիւն է պատճառում նրանց: Ինչպէս օրինակի համար բարեկեցիկ ժամանակ մի գեղջիկուհի գիւղական պարահանդիսում ձեռքում բռնած դարձելի կաւ բաժակով այնպէս հարուածեց մի երկտասարդի գլխի, որ պատեց զանգը, որից և իսկոյն մեռաւ երկտասարդը:

Ի զղարական իշխանի քրոջ քրոջիւր ան Մօտ օրերունը Գարմըշտաղում լոյս տեսաւ «Meine Reise nach Bulgarien» (Իմ Բուլղարիա գնալը) վերնագրով 200 երեւոյց բաղկացած մի քրոջիւր: Հեղինակն է իշխան Ալեքսանդրի քրոջ կոմսուհի Մարիա Էրբախ-Շենքերը: Այս սակաւ

թուով ապա՝ քրոջիւրան ուղարկուեցաւ միայն Բատտենբերգեան ցեղի ազգականներին և մի քանի մերձաւոր ծանօթներին: Իւր օրագրութեան մէջ երկտասարդ կոմսուհի հեղինակը նկարագրում է այն ապաւորութիւնները, որ նա զգացել է 1884 թ. իւր ամուսնու հետ Բուլղարիա գնալու և Բէլգրադի ու Բուլղարեշտի արքունիքները այցելելու ժամանակ: Կոմսուհին այս առաջին անգամը չէ, ինչ զրաւանահան ասպարիզում փորձում է իւր ոյժը և գրել է ի թիւս այլոց և մի կօմսուհի, որը յաջողութեամբ ներկայացուցաւ Գարմշտաղի արքունական թատրոնում: Բրօշուրի վերջին երեսում նշանակուած է թէ այս հեղինակուհին շարեւ և տպել են հեղինակի եղբայր Բատտենբերգեան իշխան Լիւդովիկոսը և նրա ամուսինը, որը Հեսսեն Գարմշտաղի մեծ հերցոգի դուստրն է: Իշխան Լիւդովիկոսը, ինչպէս և պրուսական թագաւորական ցեղի միւս իշխանները պէտքէ ընտրել իւր համար մի որ և է արհեստ ուստի նա էլ ընտրեց ապարանական արհեստը, որով նա կարող է մրցել անգամ ամենաերկեղի զրաւարների և տպարանապետների հետ: Նրա ծնող իշխան Ալեքսանդր Հէսսենի արքունիքում տպարան է շինուած, ուր Լիւդովիկոս իշխանը իւր արհեստը սովորեցրեց նա և կնոջը:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՆՈՐԱՐ

ՀԻՍՏՈՒՄԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ 26 Մարտի.

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ. Հրատարակուած է պետական խորհրդի կարգադրութիւնը, որով վճռուած է. մասնաւոր երկաթուղիների նախկին ժամանակուայ չըվերաքննուած հաշիւները վերջնականապէս ստուգելու համար վաղօրօք վերաքննելու այն ճանապարհների հաշիւները, որպիսի ճանապարհների համար չը պիտի կազմակերպուի առանձին կառավարչական վերադննութիւն (ՀՈՒՄՈՐԱՅԻՆ) — 1886 թ. յունվարի մէկից սահմանել պետական կօնտրօլին կից երեք տարի ժամանակամիջոցով մի կօմիսիա՝ նախագահութեամբ գլխաւոր վերադննիչի, պետական կօնտրօլի եկաթուղիների բաժանման կառավարչից, ճանապարհների հաղորդակցութեան, միջնախորութեան երկու արդամներէից, ֆինանսական միջնախորութեան մի անգամից և պետական կօնտրօլի երկու անգամից, որոնցից մինը կատարում է նախագահի օգնականի պարտականութիւնները:

«С. Пет. Вѣд.» հաղորդում է, որ պետական խորհուրդը մօտ ժամանակում պիտի դնէ արքունական գիւղացիների հողահարկը վերջնականապէս կազմակերպելու նախագիծը, փոխարինելով նրան գնած հողաբաժինների հետգնեւած վճարներովը, որոնք անփոփոխ կմնան մինչև 44 տարի:

Ռուսիայի հարուած և հարաւարեւմուտքում գետերի բացուելը սաստիկ հեղեղներ է պատճառել: Կրեմենչուկում և Սլօնիսում դաշտավայրերը ծածկուած են ջրով:

Կօսովի մօտ մոսկով-բրիտան երկաթուղու կամուրջը շուրջ տարի է և Բրեստի ու Մինսկի մէջ հաղորդակցութիւնը դադարել է: ԵԱՍՍ. Աւետման տօնի և Մեծ իշխանուհի Կսէնիա Ալեքսանդրովնայի Ծննդեան օրուայ առթիւ, Լիվադիայի եկեղեցում կատարուեցաւ հանդիսաւոր պատարագ, որից յետոյ 50 հոգու համար արքունիքում նախաճաշ պատրաստուեցաւ:

27 Մարտի.

ԼՕՆԻՕՆ. «Times»-ը հաղորդում է, որ երեկուայ միջնախորներ խորհրդում նրանով միայն կարելի եղաւ դարձեալ մի քանի միջնախորներին յետ կանգնեցնելու իրենց հրաժարականից, որ Վրացստունը համաձայնուեցաւ հապէս փոփոխութեան ենթարկելու Իրանիայի վերանորոգութեան մասին իւր նախագիծը:

ԲԵՐԼԻՆ. Պրուսական պատգամաւորների ժողովը ընդունեց Պրուսիայի արեւելեան նահանգներում գերմանական գաղթականութիւնների աջակցելու օրինագիծը: Լեհական խումբը լեւ կանգնեց վերանորոգութիւնների մասնակցելուց:

Կ. ՊՈԼԻՍ. Իշխան Ալեքսանդրը պատրաստ է, ինչպէս երեւում է, ընդունելու տէրութիւնների պահանջը, միայն այն պայմանով որ փոփոխած համաձայնութիւնը կուշուի ոչ թէ թիւրք-բօլշաքական, այլ թիւրք-եւրոպական համաձայնութիւն, ըստորում նա կամենում է խոնարհել միմիայն միջազգային վճռին:

Խմբագիր հրատարակել

ՍՊԱՆԻԱՐ ՍՊԱՆԻԱՐԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ալեքսանդրայով քաղաքում իշխանութեան թողլուութեամբ բացած լինելով գրավաճառանոց՝ ընդունում եմ կոմիսիայով ծախելու զանազան գրեանք: Ցանկացողները կարող են դիմել հետեւեալ հասցեով. — Городъ Александрополь, въ книжный магазинъ Веханетова.

6—1

Երեւանեան Հրապարակի վերայ գեներալ Տէր Աստուածատեանցի տան Գալերիէ Լվալարեանցի № 5 մագաղինում, ծախվում է ամեն տեսակ հաղուստներ խիստ ձեռնմուտ գներով:

4—3

Հ. ԱԼԻՇԱՆԻ ՍԻՍՈՒԱՆ. Հ. Սամուէլ Գանթարեանի ՆՈՐԱՍԻՊ Բառերի Գաղտնիք է հայ աստուծոյ Երկրաբանութիւն և Բուսաբանութիւն Հ. Սափարեանի, և ուրիշ գրեանք Վենետիկ Միլիթարեանց կղանուին Ստեփան Սափարեանի մօտ կանգիտելու Իզաբելլայի խանութում, Միջին փողոցում: Ցանկացողները կարող են դիմել այնտեղ:

5—3

ԳՆԱՅԳՆԵՐԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆԸ

«ԹԻՖԼԻՍ» ԿԱՅԱՐԱՆՈՒՄ

Կառքեր, որոնք ճանապարհին գիւղերու կայարաններ ունին: Թիֆլիսից դուրս են գալիս առաւօտեան 8 ժամին: Վաղիկաւազ գալիս են երեկոյան 5 ժ.—11 ըրպ. և 6 ժ.—43 ըրպ. մէջը: Վաղիկաւազից դուրս են գնում առաւօտեան 9 ժամին: Թիֆլիս գալիս են երեկոյան ժամը 4 և 44 ըրպ. և ժ. 5—25 ըրպ:

ԲԵՐԻՕՋԻ ԲԱԼԶԱՍ

Բ Ժ Ի Ե Կ Լ Ե Ն Գ Ի Լ Ի

Մի շեշի գինն է 1 ը. 65 կոպէկ:

ՕՊՊՕ ՊՕՄՄԱՍ ԲԺԵԿ ԼԵՆԳԻԼԻ ԲԵՆԶՕՆԵՎ ՕՃԱՍԻ ԲԺԵԿ ԼԵՆԳԻԼԻ ԿՈՒՄԵՆՍԵՍՍԱԿԻՑ ԳԻԼԻ 1/4 կտոր 50 կ., 1/2 կտոր 35 կոպէկ:

Պ. պ. օտարաքաղաքները ուղարկում են պոստային ծախքը: Ծախվում է Ռուսիայի բոլոր գեղօրէից մագաղիններում: Մոսկովայում ծախվում է Բ. Կեօրիի և ընկ. մօտ, նաև Փէրլէյ-մօսթ, Բրուսնի, Մատէյսէնի, Գեօրգիւի, Կերստանի, Շոկոմանի և Նեմանի, Լիտեր և Հերշֆելդի, Բեգլարի, Բորխարտի և այլոց մօտ:

(Ս. 11098) 25—8

ПРОТИВЪ ГОЛОВНОЙ И ЗУБНОЙ БОЛИ: МИГРЕНЕВЫЙ КРИСТАЛЛЪ „САН ИТАСЪ“ (также отъ кожныхъ).

ДЕПО ВО ВСѢХЪ АПТЕКАХЪ И АПТЕКАРСКИХЪ МАГАЗИНАХЪ.

Главный складъ: Москва, Кузнецк. мостъ, д. Соколова „САН ИТАСЪ“.

!!!Перепродавцамъ скидка!!!

!!!Требуется только „САН ИТАСЪ“!!!

ՍԱՆԻՏԱՍ

Արտադրութիւն Լ. Ե. ԱՊԵԼԻ-ՀԵՍԻ

Կարելի է ստանալ բարձրագոյն հաստատում: Կողմանակ դեղավաճառ ընկերութեան գլխաւոր պահեստում:

ЗУБНЫЕ СРЕДСТВА

Д. Э. АДЕЛЪГЕЙМЪ.

Лучшія гигіеническія средства для укрѣпленія и оздоровленія зубовъ и уничтоженія дурнаго запаха во рту.

Депю во всѣхъ городахъ Россіи.

Главный складъ: Москва, Кузнецк. мостъ, д. Соколова.

!!!Перепродавцамъ скидка!!!